

ÇORUM L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2025/46

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 27/11/2025 tarihli ve 2025/781 sayılı kararıyla oy birliğiyle kabul edilmiştir.

I. GİRİŞ.....	1
II. GENEL BİLGİLER.....	2
A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler.....	3
B. Kurum Personeli	3
C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler	4
III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	5
A. Fiziksel Koşullar	5
B. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri	8
C. Beslenme	10
D. Sağlık Hizmetleri	13
E. Psikososyal Servis Hizmetleri	15
F. Eğitsel, Kültürel, Sosyal, Sportif ve Mesleki Etkinlikler	16
G. Dış Dünya ile İletişim	18
IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER.....	20
A. Değerlendirme	20
B. Tavsiyeler.....	21
1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler	21
2. Çorum İl Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiye (Çorum Cezaevi Jandarma Sevk ve Koruma Tabur Komutanlığı)	23
3. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye	23

ACEP	: Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi
AİÖK/CPT	: Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
BM	: Birleşmiş Milletler
m²	: Metrekare
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	: Paragraf
SEGBİS	: Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TİHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6/4/20216 tarih ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesine göre: *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."*

5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin bulundukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun (TİHEK'in) görevleri arasında sayılmıştır. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına

haberli veya habersiz izleme ziyaretleri gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetkileri arasında yer almaktadır.

6. Anılan görevin icrası kapsamında 11-12/11/2024 tarihinde Çorum L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Yardımcıları ..., ..., Psikolog ..., Sağlık Teknisyeni ... ile Kurumumuzun talebi üzerine Çorum Valiliği tarafından görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.

7. Ziyaret, Kurum İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. TİHEK Heyeti tarafından İdareye, UÖM'e, ziyaretin amacına ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, Kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti odaların bulunduğu alan ve eklentilerde incelemeler gerçekleştirmiştir. İdarenin dahli olmadan farklı gruplardan mahpusların bulunduğu odalar seçilerek buradaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK ve UÖM hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş; gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personel odalarda bulunmamıştır. Akabinde sağlık servisi, psikososyal servis, manevi rehberlik birimi, kütüphane, atölyeler, kamera odası, kantin, açık ve kapalı görüş alanları, avukat görüşme alanı, personel yemekhanesi, ziyaretçi odaları, açık ve kapalı spor salonları ziyaret edilmiş; gerekli kayıt, belge ve defterler incelenmiştir. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış olup ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş, ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 8/2/2024 tarihli ve 2024/230 sayılı kararı ve Başkanlık Makamının 4/11/2024 tarihli ve 43743 sayılı oluru istinaden 11-12/11/2024 tarihinde, Çorum L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

² Bu raporda kullanılan “mahpus” sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükmen tutukluları ifade etmektedir.

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Çorum ilinde bulunan Kurum, şehir merkezine 17 kilometre mesafede olup her yarım saatte bir belediye halk otobüsü ile şehir merkezine ulaşım sağlanmaktadır.

10. 2006 yılında faaliyete geçen Kurum, 251.237 metrekare (m²) açık alan üzerine inşa edilmiş olup 29.900 m²'lik kapalı alanda faaliyet göstermektedir.

B. Kurum Personeli

11. Kurumda, 405 personel görev yapmakta olup personelin çoğunluğu lisans mezunudur.³ Ünvan bazında personel sayısı Tablo-1'de yer almaktadır:

Tablo-1: Ünvan Bazında Kurum Personeli Sayısı

ÜNVAN	PERSONEL SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	2
İdare Memuru	5
Sayman	1
Psikolog	4
Sosyal Çalışmacı	1
Öğretmen	2
Ambar Memuru	1
Aşçı	3
Bilgisayar İşletmeni	7
Hizmetli	2
Kaloriferci	2
Kâtip	2
Memur	2
Sağlık Memuru	5

³ Personelin eğitim durumun göre dağılımı; 6 yüksek lisans, 184 lisans, 91 ön lisans, 117 lise, 7 ilköğretim mezunu şeklindedir.

Şoför	16
Teknisyen	6
İnfaz ve Koruma Başmemuru	7
İnfaz ve Koruma Memuru	336
TOPLAM	405

12. Kurumda gündüz ve dörtlü vardiya sistemi⁴ olmak üzere iki farklı mesai tipi uygulanmaktadır. Gündüz mesai sisteminde personelin 08.00-17.00 saatleri arasında diğer personelin ise 08.00-19.00 ile 19.00-08.00 saatleri arasında görev yaptığı öğrenilmiştir.

13. Kurumda görev yapan personelin eğitim merkezlerinde yüz yüze, uzaktan ve görev yaptığı kurumda olmak üzere üç farklı şekilde eğitim aldığı bilgisi verilmiştir.

14. İncelenen belgelerden, kurum personelinin görev ve sorumluluk alanları kapsamında; afet ve acil durum yönetimi, ceza infaz uygulamaları, insan hakları, iş sağlığı ve güvenliği, psikososyal destek, sağlık hizmetleri, teknik donanım kullanımı, etik kurallar ve yöneticilik becerileri gibi çeşitli konularda, farklı seviyelerde ve içeriklerde planlanan yerinde eğitim, uyum eğitimi, uzmanlaşma eğitimi ve eğitici eğitimi formatlarındaki çok sayıda hizmet içi eğitim programına katıldığı anlaşılmıştır.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

15. Kurumun kapasitesi 1670, artırılmış kapasitesi ise 1801 kişidir. Ziyaret tarihinde Kurumda 1926 hükümlü ve 432 tutuklu olmak üzere toplam 2358 mahpus bulunmaktadır. Bu mahpuslardan 31'i yabancı⁵ uyrukludur.

16. Kurumda bulunan kadın mahpus sayısı 84, annesi yanında kalan çocuk sayısı ise 5'tir.⁶

⁴ Dörtlü vardiya, 08.00-20.00 arası çalışan personelin 24 saat dinlendiği; 20.00-08.00 arası gece çalışan personelin ise 48 saat dinlendiği çalışma sistemini ifade eder.

⁵ Kurumda; Tacikistan, Afganistan, Suriye, Irak, Rusya uyruklu yabancı mahpuslar bulunmaktadır.

⁶ 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlünün bakıma muhtaç çocuklarının barındırılması" başlıklı 65'inci maddesine göre: "(1) Anaları hükümlü olup da dışarıda korumasına bırakılacak kimsesi bulunmayan sıfır-altı yaş grubundaki çocuklar, annelerinin yanında kalabilirler. Bu çocuklar gündüzleri ceza infaz kurumu bünyesindeki veya Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu veya diğer kurum ve kuruluşlara ait kreş ve gündüz bakımevlerinde barındırılırlar. (2) Analarının yanında kalan çocuklara, yaş ve durumlarına ve ihtiyaçlarına göre yiyecek ve içecek verilir. (3) Üç yaşını doldurmuş çocuklar, hâkim kararıyla çocuk yuvalarına veya yetiştirme yurtlarına yerleştirilebilirler. Bu çocukların belirlenecek bir program ve usule göre zaman zaman anneleriyle temaslari sağlanır."

17. Kurumda, engelli 22⁷ mahpus ile kronik rahatsızlığı bulunan 322⁸ mahpus bulunmaktadır.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

18. Kurum, A, B, C, D, E ve F blok olmak üzere birbirine bağlantılı 6 bloktan oluşmaktadır.

19. Kurumda 63 adet çoklu koğuş ile 12 adet yüksek güvenlikli⁹ koğuş bulunmaktadır.

20. Koğuşlar, iki katlı olarak tasarlanmış olup koğuşların üst katında yatak alanı, alt katında ise ortak yaşam alanı, mutfak bölümü ve havalandırma alanı mevcuttur. Ortak yaşam alanlarında televizyon, masa, sandalye, buzdolabı ve Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu E-Görüş Projesi (ACEP) kabininin bulunduğu görülmüştür.

21. Koğuşlarda kalan mahpus sayısının değişkenlik gösterdiği; bazı koğuşlarda kapasite aşımı yaşanmasından dolayı mahpuslardan bir kısmının yer yatağında yattığı ve kıyafet dolaplarını paylaşımlı olarak kullandığı görülmüştür. İdare tarafından Kurumun kapasitesinin üzerinde mahpus barındırıldığı ve mahpusların suç türüne göre koğuşlara yerleştirilmelerinden kaynaklı olarak koğuşlardaki yoğunluğun farklı olduğu belirtilmiştir.

22. Mahpusların odalara yerleşiminin mevzuata¹⁰ uygun olarak hükümlülük süreleri ve suç türlerine göre düzenlendiği bilgisi edinilmiştir.

23. Koğuşlarda mahpusların kullanımına sunulan yatak, nevresim, yastık ve battaniye gibi ürünlerin yeterli sayıda bulunduğu ancak kıyafet dolaplarının sayısının yetersiz olduğu ve dolapların yıpranmış vaziyette bulunduğu görülmüştür.

⁷ Kurumda; ortopedik engelli 7, işitme engelli 3, görme engelli 3, zihinsel engelli 9 mahpus bulunmaktadır.

⁸ Kurumda; Diyabet, tansiyon, hepatit, AIDS, kolesterol, prostat, astım, koah hastalıklarına sahip mahpuslar bulunmaktadır.

⁹ Yüksek güvenlikli koğuşlardan 4'ü çoklu koğuştan, 8'i ise her birinin içinde 5 adet tekli kabin olan toplam 40 adet kabinden oluşmaktadır. Söz konusu 40 adet tekli kabinden 2 tanesi yumuşak oda olarak kullanılmaktadır.

¹⁰ 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlülerin gruplandırılması" başlıklı 24'üncü maddesine göre: "(1) Hükümlüler; a) İlk defa suç işleyenler, mükerrirler, itiyadî suçlular veya suç işlemeyi meslek edinenler, b) Aklî ve bedensel durumları nedeniyle veya yaşları itibarıyla özel bir infaz rejimine tâbi tutulması gerekenler, c) Tehlike hâli taşıyanlar, d) Terör suçluları, e) Suç örgütlerine veya çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olan suçlular, gibi gruplara ayrılırlar. (2) Hükümlüler ayrıca yaşları, hükümlülük süreleri ve suç türleri itibarıyla da gruplandırılırlar."

24. Bazı koğuşlarda banyolarda duş başlıklarının bulunmadığı, ayrıca tuvalet bölümlerinde tutunma barı ve engelli rampasının yer almaması nedeniyle hasta ve/veya engelli mahpusların kullanımına yönelik söz konusu bölümlerin erişilebilir olmadığı görülmüştür.

25. Annesi yanında kalan çocukların bulunduğu koğuşun merdivenlerinde çocukların düşmesini engelleyici kaymaz bant olmadığı ve akım korumalı elektrik prizlerinin bulunmadığı görülmüştür.

26. İdare tarafından Kurumdaki çoklu koğuşların kendine ait havalandırma alanının mevcut olduğu ve kapılarının saat 07.30'da açıldığı, kapatılmasının ise akşam sayımı saati dikkate alınarak yapıldığı, tek kişilik koğuşların ise havalandırma bahçelerinin ortak olduğu ve havalandırma süresinin günlük 1 saat olarak kullandırıldığı belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından söz konusu uygulama teyit edilmiştir.

27. Ziyaret edilen koğuşların ortak yaşam alanlarında acil çağrı butonlarının bulunduğu ve butonların çalışır vaziyette olduğu görülmüştür.

28. Kurumun ısıtılması doğalgaz yakıtlı kalorifer tesisatı ile sağlanmaktadır. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından ısınmaya ilişkin herhangi bir olumsuz bildirimde bulunulmamış, ziyaret esnasında koğuşların sıcaklık düzeyinin yeterli olduğu anlaşılmıştır.

29. Kurumun su ihtiyacının şehir şebeke suyundan sağlandığı, sıcak ve soğuk su kullanımında her mahpusun günlük 70 litre sıcak su ve 130 litre soğuk su olmak üzere toplam 200 litre su kullanım kotasının bulunduğu öğrenilmiştir. Mahpuslarla gerçekleştirilen görüşmelerde su kesintileri yaşandığı ve sıcak su temininde koğuşlar arasında farklılıklar olduğu ifade edilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede ise sıcak suya erişim sorununun Kurumun mevcut kapasitesinin üzerinde mahpus barındırıyor olmasından kaynaklandığı bilgisi edinilmiştir.

30. Koğuş ve odaların havalandırmasının ve doğal aydınlatmasının demir parmaklıklı pencerelerle, yapay aydınlatmanın ise floresan tipi lambalar aracılığıyla sağlandığı, koğuşların gün ışığını yeterli derecede aldığı bununla birlikte yapay aydınlatmanın da mevcut ve çalışır vaziyette olduğu görülmüştür.

31. Koğuşların temizliğinin mahpuslar tarafından iş bölümü gözetilerek yapıldığı ve kullanılan temizlik malzemelerinin Kurum kantininden temin edildiği, maddi durumu yetersiz olan mahpusların temizlik malzemesi ihtiyaçlarının Kurum tarafından karşılandığı öğrenilmiştir. Koğuşların genel itibarıyla temiz ve düzenli olduğu, ancak bazı koğuşların duvarlarında rutubet ve küf oluşmasından dolayı bakım ve onarım ihtiyacının bulunduğu görülmüştür.

32. İncelenen belgelerden, Kurumda düzenli olarak genel haşere ve kemirgen ilaçlaması yapıldığı ve en son ilaçlamanın 25/10/2024 tarihinde gerçekleştirildiği görülmüştür.

33. Kurum çamaşırhanesinde 19 adet çamaşır yıkama/kurutma makinesinin olduğu görülmüştür. Çamaşırhanede, 1 infaz ve koruma memuru ile 4 işçi mahpusun görevlendirildiği öğrenilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından çamaşırların ücreti mukabilinde¹¹ ve file içerisinde çamaşırhanede yıkanabildiği, bununla birlikte maddi durumu yeterli olmayan mahpusların giyim eşyalarının, kurumun genel bütçesine kayıtlı çamaşır makinelerinde ücretsiz olarak yıkandığı ifade edilmiştir.

34. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, çamaşır makinelerinin kurutma özelliğinin teknik bir arıza sebebiyle kullanılamamasından dolayı çamaşırların kendilerine nemli bir vaziyette teslim edildiği ifade edilmiştir.

35. İdare tarafından, bulaşıcı hastalık tanısı bulunan mahpusların kıyafetlerinin, nevresim ve battaniyelerinin ayrı bir çamaşır makinesinde yıkandığı, yıkama işleminin sona ermesinin ardından makinenin sterilize edildiği belirtilmiştir.

36. Kurumda, yalnızca personele hizmet veren 1 berberhane mevcuttur. Mahpusların berber ihtiyaçları için her koğuşa 1 adet olacak şekilde tıraş makinası temin edildiği belirtilmiştir. Mahpuslarla gerçekleştirilen görüşmeler sırasında söz konusu bilgiler teyit edilmiştir.

37. Kurumda 2 adet geçici koğuş bulunmaktadır. Kuruma yeni gelen mahpusların odaları belirlenene kadar bu odalarda barındırıldığı bilgisi edinilmiştir.

38. Kurumda 5 adet sigara içilmeyen koğuş mevcuttur.

39. Kurumda 2 adet doku hasarı ve travma önleyici oda¹² bulunmaktadır. Oda kapılarının iç kısmı da dâhil olmak üzere tamamen yumuşak malzeme ile kaplandığı, odada tuvalet bulunduğu ve giriş odasının üst kısmına monte edilmiş 1 adet güvenlik kamerasının mevcut olduğu, kör noktanın oldukça sınırlı olduğu fakat tuvalet bölümünün bir kısmının kameranın görüş açısında kaldığı, odaların havalandırılmasının ve doğal ışık ihtiyacının, tavana yakın şekilde konumlandırılmış demir parmaklıklı ve kırılmaz camlı pencereyle, yapay aydınlatmasının ise tavana gömülü lamba ile sağlandığı görülmüştür. Yumuşak oda kullanım kayıt defterinin incelenmesi sonucunda odanın son 2 yıl içerisinde kullanılmadığı görülmüştür.

40. Kurumda 476 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Güvenlik kameralarının kayıt süresinin 15 gün ila 180 gün arasında olduğu öğrenilmiştir. Merkez kontrol odasında

¹¹ Mahpuslar, 6 kilogram kapasiteye sahip fileler içinde yer alan çamaşırları için 30 Türk Lirası karşılığında çamaşır yıkama hizmetinden yararlanmaktadır.

¹² Yumuşak oda” veya “süngerli oda” olarak da bilinmektedir.

izlenen görüntülerden kameraların en son 11/5/2024 tarihine kadar (yaklaşık 180 gün) kayıt aldığı görülmüştür.

41. Koğuşlarda havalandırma bahçesinde 1 adet, ortak yaşam alanlarında üst kat ve alt katta birer tane olmak üzere her koğuş içerisinde 3 adet kameranın mevcut olduğu, havalandırma bahçesinde bulunan kameranın geniş bir görüş açısına sahip bir şekilde çatı seviyesinde konumlandırıldığı, ortak yaşam alanı alt katta bulunan kameranın koğuş giriş kapısının açıldığı yönün hemen üzerinde yer aldığı ve merdiven, mutfak lavabosu, yemek masaları, lavabo, banyo önü, alt kat kabin giriş kapıları, koğuş ana giriş kapısı ile koğuş havalandırma çıkış kapısını görüntüleyebildiği, üst katta bulunan kameranın ise alt katı görüntüleyen kameranın yaklaşık 4 metre üzerinde aynı hizada bulunduğu ve üst kat çıkış merdiveni, oda giriş kapıları ile oda kapı önlerinde bulunan koridorları görüntülediği görülmüştür.

42. Koridorlarda yangın alarm butonları, son kullanma tarihi yönünden kullanıma uygun yangın söndürme tüpleri, yangın kovaları ve yangın söndürme panolarının bulunduğu görülmüştür.

B. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri

43. Mahpusların Kuruma ilk kabullerinin yapılması esnasında kişinin kaba üst aramasının ve kimlik doğrulamasının görevli personel tarafından yapıldığı, bu esnada Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) sistemine gerekli kayıtlarının gerçekleştirildiği, ardından mahpusun üst arama odasına alındığı ve mevzuata¹³ uygun şekilde detaylı üst aramasının yapıldığı bilgisi edinilmiştir.

44. Mahpuslarla gerçekleştirilen görüşmelerde, bazı mahpuslar tarafından Kuruma ilk girişlerinde yapılan aramalar esnasında önlük verildiği ifade edilirken bazıları tarafından verilmediği ifade edilmiştir. İdare tarafından; Kuruma kabul edilen mahpusların üst ve eşya

¹³ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Arama, güvenlik tatbikatı ve sayım" başlıklı 34'üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre: "a) Detaylı arama, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve görevli dışında kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir. Arama sırasında hükümlüye tek kullanımlık giyim önlüğü verilir. b) Arama sırasında önce bedenın üst kısmındaki giysiler çıkartılır, bedenın alt kısmındaki giysiler üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkartılır. Bu giysiler de mutlaka aranır. c) Detaylı arama sırasında bedene dokunulmaması için gerekli özen gösterilir ve görevli tarafından eldiven kullanılır. Aranılan kişinin beden çukurlarında bir şeyin bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin bulunması hâlinde öncelikle, hükümlüden madde veya eşyanın kendisi tarafından çıkartılması istenir, aksi hâlde bunun zor kullanılarak gerçekleştirileceği bildirilir. Beden çukurlarındaki arama, cezaevi tabibi tarafından yerine getirilir. ç) Detaylı arama, mümkün olan en kısa süre içinde bitirilir ve işlem tutanağına bağlanır, tutanakta arama yapan görevliler ile hükümlünün imzası bulunur. Hükümlünün imzadan kaçınması hâlinde bu durum tutanağına geçirilir."

aramalarının 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in 34’üncü maddesinde belirtilen usul ve esaslara göre yapılmakta olduğu, mahpusların sakıncalı bir eşya ya da malzeme getirdiğine dair herhangi bir şüpheli davranışının olması halinde üst aramasının tek kullanımlık önlük giydirilmek suretiyle yapıldığı, belirtilen haller söz konusu değilse aramanın genel üst araması şeklinde yapıldığı belirtilmiştir.

45. Mahkûm Kabul Biriminde, 3 adet arama odası mevcuttur. İdare tarafından aramalar esnasında talep edilmesi halinde mahpuslara tek kullanımlık önlük verildiği, aramayı gerçekleştiren personelin eldiven kullandığı bilgisi paylaşılmıştır.

46. İncelenen kamera kayıtlarından mahpusların Kuruma ilk kabul edildiği andan geçici koğuşa alınması ve koğuşa yerleştirilmesi aşamasına kadar mevzuat hükümlerine¹⁴ riayet edildiği görülmüştür.

47. Ziyaretçiler için 2 adet arama odası bulunmaktadır. Kuruma girişte ayakkabıların çıkarılması durumunda kullanılmak üzere galoş bulundurulduğu görülmüştür.

48. İdare tarafından mahpus haklarına dair bilgileri içeren “Tutuklu-Hükümlü El Kitabı”¹⁵ nın ve telefonla görüşme talimatının Kuruma kabul edilen her bir mahpusa verildiği belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, Kuruma kabulleri esnasında bilgilendirildiklerini ifade etmişlerdir.

49. Kurumda sabah ve akşam olmak üzere günde 2 defa sayım yapıldığı, sabah yapılan sayımların hava durumuna bağlı olarak koğuş bahçesinde, akşam yapılan sayımların ise koğuşların ortak alanında gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

50. Mahpuslar tarafından verilen dilekçelerin; odaların bulunduğu bloktan sorumlu personel tarafından sabah sayımında alındığı ardından infaz ve koruma başmemurluğu tarafından dilekçelerin ilgili birimlere iletilindiği, mahpusların talep etmeleri hâlinde

¹⁴ 5275 sayılı Kanun’un “Kuruma alınma ve kayıt işlemleri” başlıklı 21’inci maddesine göre: “(1) Haklarında kesinleşmiş hapis cezasını içeren mahkûmiyet ve ödenmeyen adli para cezalarının hapse çevrilmesine ilişkin karar bulunanlar, Cumhuriyet Başsavcılığının yazılı emriyle ceza infaz kurumuna gönderilirler. Üstleri ve eşyaları arandıktan sonra kabul odalarına konulur ve hekim muayenesinden sonra kuruma yerleştirme işlemleri yapılır. (2) Ceza infaz kurumuna alınan hükümlülerin adı ve soyadı, işledikleri suç, cezalarının türü ve süresi, mahkûmiyet ilâmının tarih ve numarası ve infaza başlandığı gün “hükümlü defteri”ne kayıt olunur. Bu defterdeki sıra numarası, hükümlünün numarasını oluşturur. (3) Taniya yönelik olarak hükümlülerin parmak ve avuç içi izleri alınır, fotoğrafları çekilir, kan grupları, vücutlarının dış özellikleri ve ölçüleri belirlenir. Kayıt altına alınan söz konusu bilgiler hükümlünün kişisel dosyasında veya elektronik ortamda saklanır. Bu bilgiler, Kanunun zorunlu kıldığı hâller dışında hiçbir kurum ve kişiye verilemez.” Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in “Kuruma alınma ve kayıt işlemleri” başlıklı 55’inci maddesinin beşinci fıkrasının (a) bendine göre: “Kuruma gelen her hükümlü kabul odasına alınır. Bu süre içerisinde hükümlünün kuruma uyumuna yönelik yardım yapılarak, gerekli olan bilgiler sözlü ve yazılı olarak kendisine bildirilir. Kabul odasına alınan hükümlü burada en çok üç gün kalır.”

¹⁵ Türkçe, İngilizce, Fransızca, Arapça, Almanca, Farsça ve Rusça dillerinde “Hükümlü ve Tutuklu El Kitabı” mevcuttur. Bkz: <https://rayp.adalet.gov.tr/resimler/340/dosya/huk-tut-el-kitabi10-08-202014-24.pdf>

dilekçelerinin takibi için evrak çıkış numarasının verildiği öğrenilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen bazı mahpuslar tarafından dilekçelerin Kurumdan çıkış sürecinin uzun olduğu ve dilekçelerin ilgili kurumlara iletilmediği hususundaki iddialar üzerine yapılan incelemeler sonucunda söz konusu iddiaların gerçeği yansıtmadığı ve dilekçelerin gönderiminin sağlandığı anlaşılmıştır.

51. Kurumda yapılan ödül toplantıları ile İdare ve Gözlem Kurulu tarafından ödül alması uygun görülen mahpusların belirlendiği ve mevzuat¹⁶ çerçevesinde ilgililerin ödülünden yararlandırıldığı ifade edilmiştir. Bu kapsamda son bir yıl¹⁷ içerisinde mahpuslara verilen ödülleri içerir veriler Tablo-2’de yer almaktadır:

Tablo-2: Son 1 Yıl İçerisinde Mahpuslara Verilen Ödüller

ÖDÜL TÜRÜ	YARARLANAN MAHPUS SAYISI
Kurum personelinin yakın nezareti olmaksızın eş ile mahrem görüşme	170
Kapalı ziyaret yerine açık ziyaret yapılması	3
Haftalık açık ziyaret süresini uzatma	194
Haftalık telefonla görüşme sayısının veya süresinin artırılması	337
Sosyal, Kültürel veya Sportif Etkinliklerden Öncelikli ve Daha Uzun Süreli Yararlanma	1
TOPLAM	705

C. Beslenme

52. İdare tarafından; mahpuslara günde 3 öğün yemek verildiği, yemeklerin günlük iâşe bedeli göz önünde bulundurularak haftalık yemek listesine göre hazırlandığı, verilecek yemek miktarının odalarda kalan mahpus sayısına ve bir kişinin günlük alması gereken kalori

¹⁶ 14/9/2021 tarihli ve 31598 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik’in “Ödül türleri” başlıklı 7’nci maddesine göre: “(1) Hükümlü ve tutuklulara; a) Kapalı ceza infaz kurumlarındaki evli hükümlü ve tutuklulara, kurum personelinin yakın nezareti olmaksızın eşleri ile mahrem görüşme, b) Haftalık açık veya kapalı ziyaret süresini uzatma, c) Kapalı ziyaret yerine açık ziyaret yapma, ç) Üst üste kullanılmayan ziyaret sürelerini toplu olarak kullanma, d) Haftalık telefonla görüşme sayı veya süresini artırma, e) Sosyal, kültürel veya sportif etkinliklerden öncelikli ve daha uzun süreli yararlanma, f) Haftalık harcama miktarını yarı oranında artırma, g) Tek kişilik odada televizyon bulundurma, ğ) Hediye, h) Takdir belgesi, ı) Tavsiye mektubu ödülü verilebilir.”

¹⁷ 11/12/2023-11/12/2024 tarihleri arasında kapsamaktadır.

miktarına göre belirlendiği, yemek dağıtımının görevli infaz ve koruma memurları ile işçi mahpuslar tarafından gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

53. Özel beslenme ihtiyacı¹⁸ olan mahpuslara yönelik farklı bir menü hazırlanmadığı, gün içinde dağıtımı yapılan yemeklerin etsiz, glütensiz, tuz veya şeker ilavesiz olacak şekilde ihtiyaca uygun¹⁹ olarak sunulduğu bilgisi verilmiştir. Gerçekleştirilen görüşmelerde özel beslenme ihtiyacı olan mahpuslar tarafından da bu bilgi teyit edilmiştir.

54. Aylık yemek listeleri incelenmiş ve sunulan yemeklerin çeşitlilik gösterdiği anlaşılmıştır. Kurumda görevli bir diyetisyen olmaması nedeniyle yemek listelerinin, aşçı, ambar memuru, Kurum İkinci Müdürü tarafından hazırlandığı bilgisi edinilmiştir. Yemek listelerinin mahpuslarla paylaşıldığı belirtilmiştir.

55. Mahpuslarla gerçekleştirilen görüşmelerde yemeklerin lezzetli ve doyurucu olmadığı, bir önceki günden kalan yemeklerin ertesi günün yemeğinin yapımında kullanılabildiği, reçel, bal ve helva gibi paketli ürünlerin kalitesinin tüketilemeyecek düzeyde düşük olması nedeniyle yenilemediği ifade edilmiş, söz konusu ürünlerin bir çöp torbasında havalandırma alanında biriktirildiği görülmüştür.

56. Annesi yanında kalan 0-6 yaş grubu çocuklara, ilaveten meyve suyu, süt, kaşar peyniri, mevsime uygun meyve, yumurta, bebek bisküvisi gibi yiyeceklerin verildiği tutanaklardan görülmüş ve bu husus görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından da doğrulanmıştır. Bununla birlikte görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, söz konusu ürünlerin sağlıklı ve temiz içerikli²⁰ olmadığını ifade etmişler ve ikame ürünlerle²¹ değiştirilmesi talebinde bulunmuşlardır.

57. Ziyaret Heyeti tarafından öğle yemeği Kurumda yenilmiş olup yemeklerin lezzeti ve doyuruculuğu yeterli bulunmuştur.

¹⁸ Çölyak, diyabet, tansiyon hastalığı bulunan kişiler, vejeteryan, vegan vb. beslenme tercihi olan kişileri ifade etmektedir.

¹⁹ Şeker hastası olan mahpuslar için tatlı yerine alternatif ürünler (meyve-yoğurt gibi) ile çölyak hastası olan mahpuslar için glutensiz ekmek temin edildiği anlaşılmıştır.

²⁰ Dünya Sağlık Örgütüne (WHO, 2020) göre sağlıklı ve temiz içerikli gıda, insan sağlığını koruyan, yeterli besin öğeleri içeren, mikrobiyolojik, kimyasal ve fiziksel kirleticilerden arındırılmış ve hijyenik koşullarda üretilip tüketicilere sunulan gıdadır. Bu gıdalar, güvenli tüketim sağlamak amacıyla uygun üretim, işleme ve depolama standartlarına uygun olmalı, hastalık yapıcı ajanlar ve zararlı maddeler içermemelidir (WHO, 2020). Bkz: World Health Organization (WHO). (2020). Food Safety. Retrieved from https://www.who.int/health-topics/food-safety#tab=tab_1

²¹ Paketli gıdalara ikame ürün olarak ifade edilen gıda maddeleri; kuru kayısı, kuru üzüm, fındık, ceviz vb. ürünlerden oluşmaktadır.

58. Yemeklerin mevzuata²² uygun bir şekilde saklandığı, porsiyon ve sıcaklık ölçümlerinin yapıldığı mutfak bölümü ziyaret edilmiş olup yemekhanenin temizliğinin günlük olarak yapıldığı bilgisi edinilmiştir.

59. Soğuk hava depoları incelenmiş, bu alanların temiz olduğu ve ürünlerin saklama koşullarına uygun şekilde muhafaza edildiği fakat bazı ürünlerin son kullanma tarihlerinin geçmiş olduğu görülmüştür.

60. İçme suyunun gerek Kurum kantininden satın alınabilen ambalajlı sular ile gerekse şebeke suyu aracılığıyla temin edildiği öğrenilmiştir. Ziyaret tarihinden önceki son su analizinin 5/11/2024 tarihinde yaptırıldığı belirtilmiş, incelenen Çorum Halk Sağlığı Laboratuvarı tarafından hazırlanan analiz raporuna göre Kurumda kullanılan şebeke suyunun 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik’e göre içmeye uygun olduğu görülmüştür.

61. Kurum bünyesinde işyurdu kapsamında faaliyet gösteren, 15 işçi mahpus ve 7 infaz ve koruma memurunun çalıştığı 2 adet kantin bulunmaktadır. Kantinde, yiyecek ve içecekler, hijyen malzemeleri, ibadet eşyaları, kadınlar için makyaj malzemeleri, iç çamaşırları, kişisel bakım ürünleri ve gündelik hayat araç gereçleri gibi ürünlerin bulunduğu görülmüştür.

62. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından kantindeki hazır et ürünlerinin yeterli sayıda ve çeşitlilikte olmadığı, sağlıklı ve temiz içerikli paketli ürün çeşitliliğinin ve bebek formülünün²³ farklı marka seçeneklerinin bulunmadığı, sebze ve meyvelerin bir kısmının çürük vaziyette kendilerine verildiği, her koğuşun aynı miktar ve çeşitlilikte ürüne erişim sağlayamadığı ifade edilmiştir.

63. Kantinde bulunan ürünlere ve güncel fiyat bilgisine ACEP sistemi üzerinden erişim sağlandığı, siparişlerin bu sistem üzerinden verilebildiği, ACEP sistemi kurulu olmayan koğuşlara ise güncel ürün/fiyat bilgisini yansıtan matbu bir liste verildiği belirtilmiştir.

64. Kantinde bulunan ürünlerin son kullanma tarihleri, muhafaza koşulları ve satış fiyatları incelenmiş, son kullanma tarihi geçmiş herhangi bir ürün bulunmadığı, ürünlerin

²² 26/9/2008 tarihli ve 27009 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Gıda Güvenliği ve Kalitesinin Denetimi ve Kontrolüne Dair Yönetmelik’in 8’inci maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi: “Kamu-özel kurum ve kuruluşları ile mahallinde üretilerek toplu tüketime sunan işyerleri ve yemek fabrikaları, ürettiği yemek partisinin her çeşidinden alınan bir örneği 72 saat uygun koşullarda saklamakla yükümlüdür.”

²³ Bebek formülü; hazırlama ve kullanma talimatına göre, ilk 4 veya 6 aya kadar normal ağırlıklı ve sağlıklı bebeklerin besin ihtiyaçlarını karşılayabilen, normal büyüme ve gelişmeyi sağlamak amacıyla üretilen, bileşimi anne sütüne yakın olan, protein, yağ, karbonhidrat, vitaminler, mineral maddeler ve katkı maddeleri ile teknolojisine uygun olarak hazırlanan ve ısıtılma işlemiyle dayanıklı hale getirilen, doğrudan tüketilen veya su ilavesi dışında hiçbir işleme gerek göstermeyen tüketime hazır süt esaslı ürünleri ifade eder. B.k.z: https://www.istanbulsaglik.gov.tr/w/mev/mev_teb1/tebl_temel_saglik/bebek_mama.pdf

saklama koşullarının uygun olduğu, fiyatlandırmanın piyasa koşullarına göre makul olduğu, ancak ürün çeşitliliğinin arttırılabileceği değerlendirilmiştir.

D. Sağlık Hizmetleri

65. Sağlık Servisinde; 2 aile hekimi, 1 diş hekimi, 1 hemşire, 5 sağlık memurunun görev yaptığı, 2 haftada 1 gün olmak üzere 1 psikiyatristin hizmet verdiği öğrenilmiştir.

66. Sağlık Servisi, 2 adet revir birimi, 1 adet diş hekimi muayene odası, 1 adet müdahale odası²⁴ ve 1 adet ilaç hazırlama odasından oluşmaktadır.

67. Müdahale odasında yatak, ilaç dolabı, pansuman malzemeleri, elektrokardiyografi (EKG) cihazı, acil durum çantası, tıbbi atık kutusu ve enjektörler bulunduğu, acil durum çantasının içerisinde; ambu cihazı²⁵, serum, entübasyon²⁶ seti, makas, enjektör, şeker ölçüm cihazı, tansiyon ölçüm cihazı ve acil durum ilaçlarının olduğu, herhangi bir aspirasyon işlemi durumunda kullanılmak üzere vakum cihazı, defibratör ve temel yaşam desteği için gerekli malzemelerin bulunduğu fakat defibratör cihazında çocukların kullanımına entegre olan petlerin mevcut olmadığı görülmüştür.

68. Müdahale odasında gerçekleştirilen işlemlerin düzenli bir şekilde kayıt altına alındığı ve ilaçların türlerine göre sınıflandırıldığı görülmüş olup son kullanma tarihi geçmiş ilaca rastlanılmamıştır.

69. İdare tarafından; haftalık ortalama 1000 mahpusun muayenesinin gerçekleştirildiği, koşulların sağlık servisinden yararlanabildiği belirli günlerin olduğu belirtilmiştir. Gerçekleştirilen görüşmelerde mahpuslar tarafından revire talep ettikleri her zaman çıkmadıkları, muayeneleri esnasında infaz ve koruma memurlarının hekim odasında bulunduğu ve hastaneye yapılan sevk işlemlerinde gecikmeler yaşandığı ifade edilmiştir.

70. İdare tarafından, mahpusların muayenelerinin infaz koruma memuru gözetiminde gerçekleştirilmesi uygulamasının güvenlik gerekçesiyle yapıldığı, bununla birlikte hastane sevk işlemlerinin Sağlık Servisi tarafından planlanarak Cezaevi Tabur Komutanlığına bildirildiği, jandarma personeli sayısının eksikliğinden dolayı sevk işlemlerinde gecikmeler yaşanabildiği ifade edilmiştir.

²⁴ Müdahale odasında serum, enjeksiyon, pansuman gibi işlemlerin yapıldığı öğrenilmiştir.

²⁵ Çocukların kullanımıyla uyumlu olduğu görülmüştür.

²⁶ Entübasyon işlemi, kendi kendine nefes alamayan hastalara uygulanan, hastaların solunumunun desteklendiği ve temiz kanın vücutta dolaşarak organların çalışmasını sağlayan tıbbi bir işlemdir. Entübasyonda amaç hastaya yapay solunum sağlamaktır. Entübasyon setinde tüpler, stile, enjektör, laringoskop, kaşıklar ve aspiratör bulunmaktadır.

71. Mahpusların mesai saatleri içerisinde acil bir sağlık sorunu yaşaması durumunda aile hekimi tarafından müdahale edildiği, mesai saatleri dışında ise 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı ve ekipler tarafından gerekli müdahalenin gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

72. İdare tarafından, kronik hastalığı olan mahpusların psikiyatrik olmayan ilaçlarını kutuyla yanlarında bulundurabildikleri, antidepresan ve antipsikotik (kırmızı, yeşil reçeteli) ilaçlarının ise kilitli dolapta muhafaza edilerek reçetede belirtilen şekilde ilgili mahpusa verildiği bilgisi paylaşılmıştır. Gerçekleştirilen görüşmelerde mahpuslar tarafından söz konusu uygulama teyit edilmiştir.

73. Soğuk zincir ilaçların eczaneden soğutucuyla getirildiği belirtilmiş, soğuk zincir bozulmadan Sağlık Servisindeki buzdolabında muhafaza edildiği görülmüştür.

74. Anne yanında kalan çocukların aşı takiplerinin çocukların doğumları itibarıyla bağlı oldukları aile hekimliği tarafından yapıldığı bilgisi verilmiştir.

75. Mahpuslara yönelik sağlık hizmetlerinin düzenli olarak kayıt altına alındığı ve arşivleme sistemi ile takip edildiği anlaşılmıştır.

76. Son bir yıl içerisinde gerçekleştirilen sağlık servisi işlemlerine ilişkin sayısal veriler Tablo-3'te yer almaktadır:

Tablo-3: Son 1 Yıl İçerisinde Gerçekleştirilen Sağlık Servisi İşlemleri

GERÇEKLEŞTİRİLEN İŞLEM	GERÇEKLEŞTİRİLEN İŞLEM SAYISI
Aile Hekimliği Muayene Sayısı	18.942
Hastaneye Sevk Sayısı	5.973
TOPLAM	24.915

77. Diş tedavilerinin gerçekleştirildiği birimde, 1 diş hekiminin hafta içi her gün mesai saatleri içerisinde görev yaptığı, diş hekimi tarafından dolgu, diş çekimi, diş temizliği, kanal tedavisi gibi işlemlerin Kurum bünyesinde yapıldığı ifade edilmiş olup mahpuslarla gerçekleştirilen görüşmelerde söz konusu durum teyit edilmiştir.

78. Diş hekimi odasında otoklav cihazı, dolgu makinesi, lavabo, diş ünitesi, tıbbi atık kutusu ve röntgen cihazının bulunduğu görülmüştür.

79. Diş muayenelerine ilişkin vizite defterinin düzenli tutulduğu görülmüştür.

80. Kurumda bulaşıcı hastalığı olan mahpusların izole edildiği ve düzenli takiplerinin yapıldığı bilgisi edinilmiştir.²⁷

E. Psikososyal Servis Hizmetleri

81. Psikososyal Serviste, 4 psikolog, 1 sosyal çalışmacı ve 3 infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır. Personelin hafta içi 08.00-17.00 saatleri arasında hizmet verdiği belirtilmiştir.

82. Psikososyal Servis, 2 adet bireysel görüşme odası, 1 adet çevrimiçi psiko-sosyal görüşme odası, 1 adet personel odası ve 1 adet grup çalışma odasından oluşmaktadır.

83. Adalet Bakanlığı tarafından yürütülen “Ceza İnfaz Kurumlarında Ruh Sağlığı ve Bağımlılık Hizmetlerinin İyileştirilmesi Teknik Destek Projesi” kapsamında mahpusların Kuruma kabulü işlemlerinin yapılmasının ardından kendileriyle ilk görüşmenin gerçekleştirildiği, psikososyal servis personeli tarafından “Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS)”²⁸ formunun doldurulduğu, akabinde ise Kurum psikoloğu tarafından “İlk Görüşme Formu” ve “Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF)” doldurulduğu; verilerin UYAP üzerinden kayıt altına alınarak risk ve ihtiyaç raporu oluşturulduğu bilgisi edinilmiştir.

84. Mahpuslarla ilk görüşme haricindeki diğer görüşmelerin genellikle mahpuslardan gelen dilekçeler doğrultusunda gerçekleştirildiği, günlük ortalama 18 mahpusla bireysel görüşme yapıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca diğer birimlerin yönlendirmesi veya psikologların gerekli görmesi durumunda da mahpuslarla bireysel görüşme gerçekleştirilebildiği ifade edilmiştir.

85. Psikososyal Servis bünyesinde çevrimiçi psikolog görüşmesinin yapıldığı öğrenilmiş olup, mahpuslarla gerçekleştirilen görüşmelerde bu sürenin 1 ila 1 buçuk saat olduğu, yüz yüze bireysel görüşmelerin 5 ila 10 dakika sürdüğü ve görüşme sürecinde infaz ve koruma memurunun da odada bulunduğu, bu uygulamanın kendilerini rahatsız ettiği belirtilmiştir. İdare, ilgili servisin sunduğu yüz yüze bireysel görüşme hizmetine ilişkin talebin fazla olması nedeniyle yoğunluk yaşandığı bu nedenle süre kısıtı uygulandığı, hizmetin sunumu

²⁷ Kurumda 6 uyuz, 1 hepatit B, 4 hepatit C ve 1 AIDS vakası olduğu öğrenilmiştir.

²⁸ “BİSİS 3 Aşamadan oluşmakta olup öncelikle Kurum kabul biriminde görevli eğitim almış infaz ve koruma memuru tarafından “ARDEF- Kurum Kabul Formu” doldurulmakta, sonra Psikososyal Yardım Servisinde görevli ve eğitim almış infaz ve koruma memuru tarafından ARDEF- Psikososyal Memur” formu doldurulmakta, son olarak da Psikososyal Yardım Servisinde görevli Psikolog ve/veya Sosyal Çalışmacı tarafından “Psikososyal Uzman Formu” doldurularak hükümlünün risk ve ihtiyaçları belirlenmekte ve sonucunda her hükümlü tutuklu için bireyselleştirilmiş psikososyal destek ve müdahale programı hazırlanmaktadır. ARDEF’ten çıkan sonuçlar doğrultusunda hükümlü ve tutuklular ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir.”

<https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi>

sırasında infaz ve koruma memurlarının hazır bulunmasına ilişkin olarak ise personelin güvenliği açısından bu şekilde bir uygulama yürütüldüğünü belirtmiştir.

86. Psikososyal servis tarafından “Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı” ve “Öfke Kontrolü” konularında grup çalışmalarının gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Ayrıca Yeşilay Danışmanlık Merkezinin mahpuslara ve personele yönelik eğitim verdiği bilgisi edinilmiştir.

87. İdare tarafından intihar ve kendine zarar verme riski olan mahpusların düzenli olarak takiplerinin yapıldığı belirtilmiştir. Bu kapsamda Kurumda intihar riski taşıyan mahpuslara yönelik vaka toplantılarının²⁹ gerçekleştirildiği belirtilmiş olup incelenen belgelerden de söz konusu durum teyit edilmiştir.

88. Maddi durumu yetersiz olan ve yaşamını idame ettirmeye yönelik temel ihtiyaçlarını karşılayacak imkânı olmayan mahpusların ihtiyaçları için psikososyal servis tarafından çalışmalar yürütüldüğü, bu kapsamda “Psikososyal Servis Eşya Kumbarası”³⁰ndan kıyafet ve hijyen malzemesi desteğinde bulunduğu anlaşılmış olup söz konusu uygulama mahpuslar tarafından da doğrulanmıştır.

89. Anne yanında kalan çocukların kıyafet, oyuncak ve hijyen malzemeleri gibi ihtiyaçlarının Kurum tarafından karşılandığı, çocuklara yönelik doğum günü etkinliği düzenlendiği, kreşten³¹ faydalanabilmeleri için gerekli çalışmalar yapıldığı bilgisi edinilmiştir. İncelenen belgeler ve mahpuslar ile gerçekleştirilen görüşmeler ile söz konusu uygulama teyit edilmiştir.

F. Eğitsel, Kültürel, Sosyal, Sportif ve Mesleki Etkinlikler

90. Eğitim Servisinde 2 öğretmen ile 6 infaz ve koruma memuru; Eğitim Servisi ile koordineli olarak çalışan Manevi Rehberlik Biriminde 4 vaiz, 1 vaize ile 3 infaz ve koruma memuru; kütüphane bölümünde ise 2 infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır.

91. Kurumda eğitim ve öğretim servisi tarafından kullanılan 7 adet derslik, 9 adet iş ve meslek atölyesi, 1 adet kütüphane ve 2 adet konferans salonu bulunmaktadır.

²⁹ Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü’nün 27/10/2020 tarihli ve 57292265-204.08.09-E.898/125525 sayılı yazısında “Kurumda intihar girişimi, kendine zarar verme davranışı veya intihar riski tespit edilen kişilere yönelik vaka değerlendirme toplantısı en kısa süre içerisinde olağanüstü olarak, belirli aralıklarla ise takip ve gözetim amaçlı olağan toplantı yapılmalıdır.” ifadesi yer almaktadır.

³⁰ Kızılay, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ve diğer gönüllü kurum/kuruluşlardan gelen yardımlar burada toplanmakta ve ihtiyaç sahibi mahpuslara talepleri halinde verilmektedir.

³¹ 21/11/2011 tarihinde Adalet Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı Arasında imzalanan ‘Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevlerinde Annesinin Yanında Kalan Çocukların Gelişimlerinin Desteklenmesi’ Hakkında İşbirliği Protokolü için Bkz: <https://cte.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2882019111145P1.pdf>

92. Eğitim Servisi tarafından, Kuruma kabulü yapılan mahpuslarla görüşme gerçekleştirildiği ve mahpusların eğitim durumlarının tespit edildiği belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, eğitim ve sınavlar konusunda herhangi bir sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Kurumda aktif olarak eğitim ve öğretimine devam eden mahpuslara ilişkin sayısal veriler Tablo-4'te yer almaktadır:

Tablo-4: Kurumda Aktif Olarak Eğitim ve Öğretimine Devam Eden Mahpuslara İlişkin Sayısal Veriler

EĞİTİM PROGRAMI	MAHPUS SAYISI
Adalet Mesleki Eğitim Merkezi ³²	7
Açık Öğretim Ortaokulu	79
Açık Öğretim Lisesi	587
Açık Öğretim Fakültesi	110
Örgün Lisans Programı	776
TOPLAM	1559

93. Temel eğitim programına, açık öğretim ortaokuluna ve açık öğretim lisesine kayıtlı mahpusların kitaplarının Halk Eğitim Merkezi tarafından gönderildiği, açık öğretim fakültesi öğrencilerinin ders kitaplarının ise mahpuslar veya aileleri tarafından temin edildiği bilgisi edinilmiş olup söz konusu durum görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından doğrulanmıştır.

94. İdare tarafından, Kurum kütüphanesinde 8.905 adet kitap bulunduğu, mahpusların 15 günde bir dilekçe yoluyla kütüphaneden yararlanabildikleri, ödünç kitap alma süresinin ihtiyaç durumunda uzatılabildiği belirtilmiştir. Mahpusların oda ve koğuşlarda bulundurabileceği kitap sayısının, Kurum kütüphanesi için 2 adet, Çorum İl Halk Kütüphanesinden³³ alınan kitaplar için 2 adet, dışarıdan temin edilen kitaplar için 10 adet olmak üzere toplam 14 adet olduğu, ders kitapları, mevzuat kitapları ve dini kitapların bu sayıya dâhil edilmediği anlaşılmıştır.

95. İncelenen belgelerde 2024 yılı içerisinde 17.139 adet kitabın Kurum kütüphanesinden ödünç alındığı görülmüştür.

³² 9/3/2020 tarihinde imzalanan Adalet Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı Arasında Eğitim ve Öğretim İş Birliği Protokolü için Bkz: <https://cte.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/1032020092633ABveMEB.pdf>

³³ 24/10/2019 tarihinde imzalanan Adalet Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı İş Birliği Protokolü için Bkz: <https://cte.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/1032020093233AB-KTB.pdf>

96. Mahpusların dilekçe ile talep etmesi hâlinde gazete ve dergilerin dış kantin aracılığıyla alındığı ve mahpuslara verildiği öğrenilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından gazete ve dergi temini konusunda bir sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir.

97. Mahpuslar tarafından kurs faaliyetlerinin sayısının ve çeşitliliğinin yeterli olmadığı ifade edilmiş olup Türkçe okuma- yazma kursu ile Kur'an-ı Kerim Okuma Kursunun açılması talebinde bulunulmuştur.

98. Halk Eğitim Merkezinde görev yapan eğitmenler tarafından yürütülen kurs programlarına 2024 yılı içerisinde 635 mahpusun katıldığı, 361 mahpusun kurs programını tamamladığı anlaşılmıştır.

99. Adalet Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı İş Birliği Protokolü çerçevesinde mahpusların eğitim-öğretim faaliyetlerinin desteklenmesi, topluma yeniden kazandırılması, tahliye sonrasında sosyal hayata yeniden adapte olabilmeleri, iş ve meslek sahibi olabilmeleri ve zamanlarını kaliteli bir biçimde geçirmelerine yardımcı olmak amacıyla düzenlenen eğitim, iyileştirme, sosyal, kültürel faaliyetler ve mesleki eğitim faaliyetleri kapsamında yeni kursların açılması için gerekli işlemlerin başlatıldığı bilgisi edinilmiştir.

100. Kurumda tekstil, terzi, fotokopi, inşaat bakım ve onarım, çamaşır yıkama ve kurutma ile fotoğraf atölyesi bulunduğu öğrenilmiştir. Tekstil atölyesinde, havlu ve nevresim takımı gibi tekstil ürünlerinin imalatının yapıldığı, program çerçevesinde atölyenin hafta içi mesai saatleri içerisinde faaliyet gösterdiği öğrenilmiştir.

101. Mahpuslar talep etmeleri halinde Manevi Rehberlik Birim görevlileriyle görüşebildiklerini ve bu konuda herhangi bir problem yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

102. Kurumda, 1 adet kapalı ve 1 adet açık spor alanı mevcut olup İdare tarafından mahpusların haftada 45 dakika süre ile bu alanlardan faydalanabildiği ifade edilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından söz konusu uygulama teyit edilmiştir.

103. Açık spor alanının halı saha şeklinde olduğu, alanın kullanımına ilişkin düzenli olarak tutulmuş bir kayıt defterinin bulunduğu görülmüştür. Kapalı spor alanının içerisinde 1 adet basketbol potası, 2 adet futbol kalesi, 1 adet voleybol filesi, 1 adet masa tenisi masası ile 1 adet sahne ve oturma alanları bulunduğu görülmüştür. Bununla birlikte kapalı spor salonu kullanımına ilişkin bir herhangi bir defter tutulmadığı anlaşılmıştır.

G. Dış Dünya ile İletişim

104. Kurumda 4 adet açık görüş alanı mevcuttur. Mahpusların ayda 1 defa ve 45 dakika süreyle açık görüş hakkından faydalanabildiği öğrenilmiştir. Kamera kayıtlarının izlenmesi sonucunda, mahpusların açık görüşler esnasında aileleri ile görüşebildikleri, kantinden aldıkları yiyecekleri tüketebildikleri ve görüşlerin yaklaşık 45 dakika sürdüğü anlaşılmıştır.

105. Açık görüş alanında ziyaret kuralları ve sürelerle ilişkin bilgilendirici metinlerin yer aldığı, masa ve sandalyelerin zemine sabitlendiği fakat mahpusların görüş süresini takip edebileceği saat bulunmadığı görülmüştür.

106. Kurumda 6 adet kapalı görüş alanı mevcuttur. Mahpusların kapalı görüş hakkından ayda 3 defa ve 45 dakika süreyle yararlanabildiği bilgisi edinilmiş olup mahpuslar ile yapılan görüşmelerde bu durum teyit edilmiştir.

107. Açık ve kapalı görüş alanlarında her görüşme sonrasında temizlik yapıldığı öğrenilmiş olup genel itibarıyla hijyen koşullarına dikkat edildiği görülmüştür.

108. Kurumda 68 adet ACEP³⁴ kabini mevcuttur. ACEP üzerinden görüşme hakkının haftalık 30 dakika olduğu öğrenilmiştir. Mahpusların bir önceki hafta açık veya kapalı görüş gerçekleştirmemeleri hâlinde ilaveten 30 dakika arama hakkının sistem üzerinden tanımlandığı bilgisi paylaşılmıştır. Mahpuslarla gerçekleştirilen görüşmelerde söz konusu uygulama teyit edilmiştir.

109. Kurumda 3 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır.³⁵ Ankesörlü telefonlar, ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde görüntülü görüşme hakkı bulunmayan ve yalnızca sesli görüşme hakkına sahip mahpuslar tarafından kullanılmaktadır.

³⁴ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 74'üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre: "(g) Görüntülü telefon görüşmesi yapılmasına imkân sağlayan teknik alt yapının kurulu bulunduğu Bakanlıkça belirlenen kurumlarda, haftalık görüşme süresi otuz dakika olarak uygulanır. Bu sistem oda veya koğuş içine ya da idarece uygun görülen diğer yerlere kurulabilir. Haftalık ziyaret hakkını kullanmayan hükümlülerin bir sonraki haftalık telefon görüşme süresine ayrıca otuz dakika ilave edilir ve bu süre devredilemez. Bu kapsamdaki görüşmeler aynı hafta içerisinde toplam üç görüşmeyi aşmamak koşuluyla bölünmek suretiyle de yapılabilir. İlave edilen otuz dakika için üç görüşme hakkı daha verilir. Bu görüşmeler görüntülü ve sesli olarak yapılabileceği gibi sadece sesli olarak da yapılabilir. (Ek cümleler: RG-12/11/2021-31657-CK-4773/28 md.) Çocuk hükümlüler ile sıfır-altı yaş grubunda çocuğu bulunan kadın hükümlüler hakkında bu bentte düzenlenen telefonla görüşme süresi iki kat olarak uygulanır. Hükümlülere mensubu bulundukları dinin bayramlarında kullanılmak üzere otuz dakika ilave görüşme hakkı verilir. ğ) Terör ve çıkar amaçlı suç örgütü üyeleri, görüntülü görüşme ve görüşme süresinin uzatılmasına ilişkin bu haktan kurumdaki tutum, davranış, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine katılma gibi durumları göz önünde bulundurularak idare ve gözlem kurulu tarafından yapılacak değerlendirmeye göre yararlandırılabilir."

³⁵ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 74'üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre: "(ğ) Terör ve çıkar amaçlı suç örgütü üyeleri, görüntülü görüşme ve görüşme süresinin uzatılmasına ilişkin bu haktan kurumdaki tutum, davranış, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine katılma gibi durumları göz önünde bulundurularak idare ve gözlem kurulu tarafından yapılacak değerlendirmeye göre yararlandırılabilir. h) Tehlikeli hükümlü oldukları idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen hükümlüler on beş günde bir kez olmak ve on dakikayı geçmemek üzere sadece eşi, çocukları, annesi ve babası ile sadece sesli olarak görüşebilir. ı) Hükümlünün, kurumun güvenliğini tehlikeye düşüren, suç oluşturan veya bir suça azmettirme

110. Kurumda, dışarıdan izlenebilen ve ses yalıtımı olan 17 adet avukat görüşme odası bulunmaktadır. Avukat görüşme odalarında kamera olmadığı, odaların dışarıdan mahpus ile avukatın konuşmasının duyulamayacağı ancak görülebileceği şekilde tasarlandığı anlaşılmıştır.

111. Kurumda 4 adet Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odası bulunmaktadır. Odalar yalıtımlı olarak tasarlanmış ve kameralar görüşme gerçekleştiren mahpusun arkasına veya yanına bir infaz ve koruma memuru geldiğinde görünecek şekilde konumlandırılmıştır. Odalarda mahpusların kullanımına sunulmuş mikrofön, kulaklık ve hoparlör bulunmaktadır. Ziyaret esnasında SEGBİS görüşmesi gerçekleştiren mahpuslar olduğu görülmüş ve ses yalıtımı sayesinde içeride konuşulanların dışarıdan duyulmadığı anlaşılmıştır.

112. Koğuş ve odalarda bulunan televizyonlardaki kanal sayısının 30 adet olduğu belirtilmiş olup görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından, kanalların belirlenmesinin mahpusların katılımı olmaksızın yapıldığı ve Kurum film kanalında uzun yıllardır aynı filmin yayınlandığı ifade edilmiş, kanal sayısının ve film çeşitliliğinin artırılması talep edilmiştir.

113. Kurumda 5 adet eş görüş odası bulunmaktadır. Eş görüş odalarında 1'er adet çift kişilik yatak, dolap, televizyon ile banyo ve tuvalet kısmının bulunduğu, ambalajlı hijyen ürünlerinin mevcut olduğu görülmüştür. İncelenen belgelerden son bir yıl içerisinde 170 mahpusun eş görüşmesi ödülünden yararlandığı bilgisi edinilmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

114. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli, ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum İdaresi tarafından Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere erişimi sağlanmış, mahpuslarla özel görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim

ya da yardım etme sonucunu doğurabilecek konuşmalarda bulunduğu dinleme sırasında belirlendiğinde, görüşme derhal kesilir. Bu hâlde hükümlü hakkında adli veya idari soruşturmaya esas olacak işlemler kurum en üst amiri tarafından yapılır. i) Terör örgütü yöneticiliği ve suç işlemek amacıyla kurulan silahlı örgüt yöneticiliği suçundan mahkum olanlar, konuşma süresi haftada on dakikayı geçmemek üzere sadece sesli görüşme yapabilir. Suç işlemek amacıyla kurulan silahlı örgütün yöneticiliğini yapmaya devam eden, bu konuda herhangi bir yöntemle, kurum içi veya dışındaki kişilere talimat veya mesaj veren hükümlülere idare ve gözlem kurulu kararıyla telefon görüşmesi hiçbir şekilde yaptırılmaz. j) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan hükümlüler, idare ve gözlem kurulunun uygun gördüğü hâllerde ve on beş günde bir olmak üzere eş, altsoy ve üstsoy, kardeşleri ve vasisi ile on dakikayı geçmemek üzere sadece sesli görüşebilir.

vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

115. Kurumda görevli personelin hizmet içi eğitim müfredatına, insan hakları, işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimler ile hassas gruplarla iletişim eğitimi gibi özel eğitimlerin dâhil edilmesi,³⁶

116. Hasta ve/veya engelli mahpusların yerleştirildiği koğuşların günlük yaşamı kolaylaştıracak şekilde düzenlenmesi ve koğuşların erişilebilir hâle getirilmesi,³⁷

117. Mahpus sayısı ile orantılı olacak şekilde kıyafet dolabı temin edilmesi ve yıpranmış vaziyette olan dolapların yenileri ile değiştirilmesi,

118. Anne yanında kalan çocukların bulundukları koğuşlarda yer alan merdivenlere kaymaz bant uygulaması yapılması, elektrik prizlerinin bebek ve çocukların güvenliğini tehlikeye atmayacak şekilde düzenlenmesi,

119. Bazı koğuş duvarlarında oluşan küf ve rutubet problemlerine ilişkin bakım ve onarım çalışmalarının gerçekleştirilmesi,

120. Özel beslenme ihtiyacı olan mahpuslara yönelik menülerin gıda mühendisi veya diyetisyen onayından geçirilmesi,

121. Kantinde satışı yapılan hazır et ürünlerinin miktar ve çeşit açısından artırılması, annesi yanında kalan 0-6 yaş grubu çocuklar için paketli gıdalar yerine sağlıklı ürün ve bebek

³⁶ Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi (AİÖK), CPT Standartları (2001)16, para. 26: “İnsani bir cezaevi sisteminin temel taşı, mahkûmlarla ilişkilerinde doğru yaklaşımın ne olması gerektiğini bilen, işini sadece bir görev değil meslek olarak gören, iyi seçilmiş ve eğitilmiş cezaevi personeli olmuştur. Mahkûmlarla olumlu ilişkiler kurmak, bu mesleğin temel özelliği olarak görülmelidir.”; AİÖK, CPT Standartları, 2’nci Genel Rapor’dan alıntı CPT/Inf (92) 3, para. 59: “Özgürlüğünden mahrum bırakılmış bir kişinin kötü muamele görmesinin engellenmesinde en iyi teminat, hiç şüphesiz, doğru eğitilmiş bir polis veya cezaevi yetkilisidir. Nitelikli görevliler, kötü muameleye başvurmaksızın görevlerini başarı ile yerine getirebilecekler ve gözaltındaki kişiler ve tutuklularla ilgili temel önlemlere saygı göstereceklerdir.”

³⁷ Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi’nin 9’uncu maddesine göre: “Taraflar Devletler engellilerin bağımsız yaşayabilmelerini ve yaşamın tüm alanlarına etkin katılımını sağlamak ve engellilerin diğer bireylerle eşit koşullarda fiziki çevreye, ulaşım, bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemleri dâhil olacak şekilde bilgi ve iletişim olanaklarına, hem kırsal hem de kentsel alanlarda halka açık diğer tesislere ve hizmetlere erişimini sağlamak için uygun tedbirleri alacaklardır.” Birleşmiş Milletler, Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar, Kural 13: “Hapishane idareleri fiziksel, zihinsel ya da diğer engelleri olan mahpusların hapishane yaşamına eşitlik temelinde tam ve etkili bir şekilde erişimini sağlayacak makul barınma koşullarını, tam olarak sağlar ve o koşullarda düzenlemeler yapar.”5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun’un 3’üncü maddesine göre ise erişilebilirlik; “Binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin, engelliler tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olmasını” ifade etmektedir.

formülünün farklı marka seçeneklerinin sunulması³⁸, sağlıklı ve temiz içerikli paketli ürünlerin çeşitlendirilmesi, sebze ve meyvelerin taze, sağlam ve hijyenik koşullarda sağlanması hususlarında iyileştirmeler yapılması,

122. Kantinde satışa sunulan ürünlerin temininde koşullar arasında yaşanan erişim farklılıklarının giderilmesi amacıyla kantin hizmetlerinin kapsamının genişletilmesi ve ürünlerin kalite kontrol süreçlerinin etkin bir şekilde uygulanması,

123. Soğuk hava deposunda muhafaza edilen ürünlerin son kullanma tarihlerinin düzenli aralıklarla kontrollerinin sağlanması,

124. Sağlık muayeneleri esnasında gerekli mahremiyetin sağlanması, muayenelerde infaz ve koruma memurunun hazır bulunması uygulamasının sadece tehlike arz eden mahpuslar için önlem olarak uygulanması,³⁹

125. Defibrilatör cihazının çocuklara yönelik kullanımı açısından zorunlu olan pediatrik elektrotların temin edilerek cihaz üzerinde erişilebilir şekilde bulundurulması hususunda gerekli tedbirlerin alınması,

126. Psikososyal servis görüşmelerinde mahpusların kendilerini rahatça ifade edebilmeleri ve mahremiyetlerinin sağlanması için gerekli önlemlerin alınması,

127. Mahpusların sosyalleşmesi, bilgi ve görgülerinin arttırılması amacıyla düzenlenen eğitim-öğretim kursları ile iş ve meslek kurslarının sayısının ve çeşitliliğinin mahpusların ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda artırılması,⁴⁰

³⁸ Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi 3'üncü madde: "1.Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı temel düşüncedir. 2.Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının, vasilerinin ya da kendisinden hukuken sorumlu olan diğer kişilerin hak ve ödevlerini de gözönünde tutarak, esenliği için gerekli bakım ve korumayı sağlamayı üstlenirler ve bu amaçla tüm uygun yasal ve idari önlemleri alırlar. 3.Taraf Devletler, çocukların bakımı veya korunmasından sorumlu kurumların, hizmet ve faaliyetlerin özellikle güvenlik,sağlık, personel sayısı ve uygunluğu ve yönetimin yeterliliği açısından, yetkili makamlarca konulan ölçülere uymalarını taahhüt ederler."

³⁹ Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için El Kılavuzu, para. 313: "Her alıkonan kişi, gizliliğine saygı gösterilen bir ortamda muayene edilmelidir. Polis ya da diğer kolluk görevlileri hiçbir zaman muayene odasında bulunmamalıdır. Bu usulü güvenceden sadece muayeneyi yapan hekim, alıkonanın sağlık personeline karşı ciddi bir güvenlik riski oluşturduğu yönünde ikna edici bir kanıt olduğunu düşünüyorsa vazgeçebilir. Böyle bir durumda, hekimin talebi üzerine, muayene sırasında polis ya da diğer kolluk görevlileri değil, sağlık kurumunun güvenlik personeli hazır bulunmalıdır. Bu durumda da, güvenlik personeli hazır bulunmalıdır. Bu durumda da, güvenlik personeli görüşülen kişinin işitme mesafesinin dışında (yani yalnız görüş mesafesi içinde) olmalıdır."

⁴⁰ BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 47: "Ancak mahkumlar, içinde bulundukları hücredeki fiziksel şartlar ne kadar iyi olursa olsun, haftalar belki de aylar boyunca hücrelerinde kilitli biçimde çürümeye bırakılamazlar. CPT'ye göre tutukevlerindeki mahkumların günün makul bir kısmını (sekiz saat veya daha fazla) hücreleri dışında, belirli amacı olan ve değişen faaliyetler yaparak geçirmeleri hedeflenmelidir. Doğal olarak, hüküm giymiş mahkumların bulunduğu kurumlardaki programları daha da uygun olmalıdır." Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.6: "Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarına imkân sağlanmalı ve mümkün olabildiğince mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir."

128. Kurumdaki televizyon yayınlarının seçiminde mahpusların katılımının sağlanması, televizyonda düzenli olarak film yayını yapılması hususları tavsiye edilmektedir.

2. Çorum İl Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiye (Çorum Cezaevi Jandarma Sevk ve Koruma Tabur Komutanlığı)

129. Hastane sevk raporu düzenlenmiş ve muayene olması gereken mahpusların hastane sevklerinin en kısa sürede gerçekleştirilmesi için gerekli tedbirlerin alınması⁴¹ hususu tavsiye edilmektedir.

3. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye

130. Kurumda toplam kapasitenin üzerinde mahpus bulunduğu için bazı mahpusların yer yatağında yattığı, dolap sayısının yetersiz olduğu, sağlık hizmetlerine erişimde gecikme yaşanabildiği, sıcak suyun yetersiz kaldığı ve buna bağlı olarak Kurumdaki yaşam kalitesinin düştüğü tespit edilmiş olup bu çerçevede kalabalıklaşma⁴² sorununun giderilmesine yönelik çalışmaların yapılması

hususları tavsiye edilmektedir.

⁴¹ BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları), Kural 27: “Özel bir tedaviye ya da ameliyata ihtiyacı olan mahpuslar, uzmanlaşmış kurumlara ya da sivil hastanelere nakledilir. Bir hapislinin kendi hastane olanakları varsa, mahpuslar uygun tedavi ve bakım için sevk edildiklerinde bu birimler yeterli insan gücü ve donanımına sahip olur.”

⁴² “Aşırı kalabalıklaşma, CPT’nin görev alanını doğrudan ilgilendiren bir konudur. Bir cezaevindeki bütün hizmetler ve faaliyetler, planlanandan daha çok kişinin olması durumunda olumsuz yönde etkilenecektir; söz konusu tesisteki genel yaşam kalitesi, belki de çok ciddi biçimde düşecektir. Ayrıca cezaevindeki veya cezaevinin bir bölümündeki aşırı kalabalıklaşma, fiziksel açıdan insanlık dışı veya aşağılayıcı düzeye gelebilir.” Bkz. CPT, 2. Genel Rapor, CPT/Inf (92) 3, para. 46.